

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 16. f

1906.

Leto IX.

NASLOVI:

Za vse dopise, rokopise, pisma, tičoca se lista: **Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.**

Za denarne posiljatve, naročila, reklamacije, inserate i. t. d.:

Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.
Židovske alice štev. 5/1.

Delavci! Pozor!

Približuje se dan, ko predloži vlada svoj **načrt volilne preosnove.** Najbrže se zgodi to v torek, 20. t. m.

To bo zgodovinski dan za našo državo. Že ta dogodek je velik uspeh impozantnega delavskega gibanja, ki je vladi pokazalo, da je volilna reforma neizogibna in da ne zaustavi nobena sila tega gibanja.

Gigantičen je bil doslej naš boj, a dolgo smo morali čakati na prvi vidni uspeh. A vlada, ki se je zavezala, da predloži osnovno neizogibne reforme, izpolnjuje sedaj svojo obljubo.

Toda usoda splošne in enake volilne pravice še ni končno odločena s tem. Sovražniki enakosti so na delu. V temnih skroviščih se še vedno spletkari in ruje proti volilni pravici ljudstva. Vkljub temu, da se je tudi krona jasno izrekla za splošno in enako volilno pravico, intrigirajo za kulisami najbolj «lojalni» elementi v zvezi z najhujšimi demagogi ter iščejo sredstva, da prepričajo zakon, ki vstvari nov in boljši temelj državi.

V parlamentu se morajo kmalu pokazati vsa nasprotstva. Kmalu se bode lahko prestelov sovražnike ljudske pravice. Ni dvoma,

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Sedaj, ko je izvedela vsaj od dveh ljudeh nekaj zanimivega, je bila kuharica zopet zvesta duša. K nočni omarici je postavila stol, nanj pa veliko skledo za žrtev, ki jo je imel pričakovati sveti Urh. Seveda je bilo tukaj tudi nekaj samoljubja vmes, kajti vselej je bilo neprijetno, ako je morala drugi dan brisati sledove, ki jih je zapustil ta svetnik; Miciki pa tudi ni smela prepuščati tega dela. Tako posvetno mislečim poslom ni bilo treba vedeti ničesar o obisku sv. Urha pri prečastitem gospodu.

Njena skrb za bolnega gospoda bi bila morda potrajala še nekaj ur, toda zaslišala

da je med njimi takih, ki bodo obupno branili privilegije. Koliko jih bo, izvemo v bližnjih dnevih.

Delavci!

Za Vas je splošna in enaka volilna pravica tako potrebna, da si ne morete misliti nobenega napredka, nobenega izboljšanja svojega položaja brez nje. Neštetokrat ste pokazali, da je vaša nevpogljiva volja, prioriti splošno in enako volilno pravico za vsako ceno.

Odločilna ura se bliža.

Ako pride v državnem zboru do veljave modrost, ki jo zahteva važni in resni čas, se mora najti brez težav ogromno večino za pravično volilno reformo.

Upajmo, da bode v parlamentu, kjer se je že toliko gresilo proti interesom ljudstva, vsaj v tem zgodovinskem trenutku dosti potrebne modrosti. Tedaj je vse dobro.

Toda bodoči dnovi so še nejasni. Samoljubje privilegiranih klik je velikansko in marsikomu bode pretežko, ločiti se od mandata, ki ga je doslej dobival brez truda in borbe. Še se ne more vedeti, koliko bode takih egoistov. Ako bi se zgodilo, da ne glasuje potrebna večina za splošno in enako volilno pravico, tedaj vendar ne bode in ne sme biti pokopana, kajti, ako ljudstvo sedaj ne doseže svoje najvažnejše pravice, tedaj izgine za dolga leta upanje na vsako zboljšanje gospodarskih razmer.

Splošna in enaka volilna pravica mora postati zakon v Avstriji!

Sedaj, delavci, mislite na svoje besede!

Neštetokrat ste zatrjevali, da pojdete za splošno in enako volilno pravico v boj, če treba do skrajnosti. Sklenili ste, da razglasite

je krepke korake, ki so se približevali župnišču. Ta korak je že poznala. Bil je kaplan. No, ta naj danes le čaka zunaj; zakaj pa ne pride o pravem času domov? Saj ne more zapuščati bolnega gospoda župnika, da bi odpirala vrata kaplanu. Ali tedaj bode gotovo zvonil ter zbudil gospoda župnika. To se pa tudi ne sme zgoditi. Vzela je torej svečo ter je hitela, kolikor je le objem njenega telesa dopuščal. A kaj je morala videti. Micika je ravno stopicala po prstih skozi vežo; predpasan je imela svoj lepi predpasnik, na glavi pa koketni klobuček. Takoj je vedela kuharica, da hoče Micika kljub strogi prepovedi na ples in preden se je uboga dekla le ozrla, je imela že dve krepki zaušnici. Ej, kuharica je znala zagosti za ples! Sreča za župnika, da počiva hišna vlada v tako čvrstih rokah! Ker se Miciki ni tožilo po nadaljevanju tega takta, je tuleča izginila v svoji izbici.

politično stavko, ako ne bi dosegli splošne in enake volilne pravice brez tega sredstva.

Vedeli ste, kaj obljubujete.

Krščansko socialni manevri, ki pomenijo izdajstvo, vas ne morejo ustrašiti in presiepiti. Odločilna ura se približuje. Bodite pripravljeni!

Bodite čvrsti in složni — zmaga mora biti naša!

Socialni boj.

Predpustni čas navadno ni najbolj primeren za proučevanje socialnih razmer. Kdor bi sodil stopnjo splošne zadovoljnosti po množini veselja, po udeležbi na plesih in po porednosti in razuzdanosti, ki vlada tam, bi lahko prišel do zaključka, da se ljudem vobče prav dobro godi in da nimajo razloga za nezadovoljnost. Sklep bi bil pač zelo napačen. Predpustne zabave so jako slab barometer. Zelja po razvedrilu je v človeški naravi tako močna, da preмага včasih vsak obzir na slab položaj in pogostoma gre zadnja krona za maskarado, ne da bi družina drugi dan natančno vedela, kako si kupi moke in soli. In kjer so množice skupaj, deluje posebna suggestija. Kakor postane človek, ki je drugače prava ovčica, lahko fanatiziran revolucionar, ako pride med revolucionirano množico, tako je na dobro obiskani veselici veselje in razuzdanost nalezljiva in najdaljša časovna ljudje zaplešejo in zaukajo, kjer pleše in kjer uka vse.

Ali ako se prikazujejo v takem, skrbi sovražnem času znamenja nenavadne nezadovoljnosti, ako taka že prej se pokazavša znamenja ne izginejo, tedaj je stvar resna. In v Avstriji je tako. Brez pretiravanja se

Sedaj je še kaplan pozvonil; bila sta samo dva slaba zvoka, ki ne bi bila mogla zbuditi župnika. Ali sprejem je bil zelo nemilosten. Ko so se odprla vrata, je dejal „hvala lepa“; kuharica pa se je takoj razvnela: „Kako morete tako močno potegovati za zvonec, kadar milostljivi gospod že spi! Mladi gospodje nimajo dandanes prav nobene izobrazbe. Tako dolgo izostanete! Ali mislite, da ostanem lahko cele noči pokonci pa pazim, kdaj pride kaplan domov? Da, tak kaplan se lahko izprehaja cel dan, jaz pa se moram celi dan mučiti in dreti, pa bi imela ponoči rada počitek.“

„Ali prosim, odpustite, saj je vendar šele devet,“ se je osmelil ustrašeni kaplan.

„Naj bo kolikor hoče; gospod župnik se je povrnil že pred eno uro iz gostilne, pa tudi Vam ni treba dalje pijančevati.“

„Saj niti nisem bil v gostilni,“ je rekel kaplan ter je odšel proti obedovalnici.

lahko pravi, da je v tej državi vse nezadovoljno, kajti malo številce tistih, ki so še zadovoljni in ki nimajo povoda za nezadovoljnost, sploh ne pride v poštev.

Nezadovoljnost je bila nekaj takorekoč delavski greh. Prav močno se je zamerilo delavstvu, da se noče molče vdati v svojo usodo, temveč da nastopa kar kot razred z raznovrstnimi zahtevami, vtemeljuje jih z neznosnimi razmerami, porajajočimi nezadovoljnost med delavstvom v splošnem. Zamerilo se je to ipz vsemi mogočimi sredstvi se jim je hotelo izbiti nezadovoljnost iz glav. Državna moč jim je prepovedovala, pokazati svojo nezadovoljnost; konfiscirala jim je časopise, razpuščala jim je shode, ovirala jih je v snovanju društev, vozila jih je v zelenih vozovih semintja — kakor bi nezadovoljnost izginila, ako je ni videti. Meščansko časopisje je imenovalo delavce treburharje, ki nimajo smisla za nobene «ideale», temveč samo za želodec. Popi so hodili okrog, pa so pridigali, kako nevarna je nezadovoljnost, ker je vir vseh grehov in ker je nezadovoljnost živemu človeku še težje nositi breme, ki mu ga je naložil bog. Policija in žandarmerija, so išča in ječe so omejevale in potlačevale neza dovoljnost . . .

In prišli smo srečno tako daleč, da je nekdašnja delavska nezadovoljnost postala splošna in ni ga več razreda, ne sloja, ne poklica, kjer se ne bi pokazala z vso močjo. Marksov nauk, da se beda v kapitalistični družbi nujno razširja, se sijajno potrjuje; to resnico izpričujejo ne le socialisti, temveč tudi tisoč in tisoč rastnih nasprotnikov socialistične teorije.

Velezanimi dve pojave smo opazili zadnji čas v Avstriji. Ko so koncem pretečenega leta železničarji začeli svoj boj za zboljšanje položaja s takozvano pasivno rezistenco, je bila velika večina železničarjev na njih strani in je pospeševala njih gibanje, tako da je dunajsko društvo železniških uradnikov, ki je hotelo varovati nekako «nevtralnost», izgubilo pri svojih udih ves kredit.

Finančna straža, uniformiran, vojaško organiziran in pod strogo disciplino stoječ zbor se organizira, stavlja zahteve, prireja shode in vabi vanje socialnodemokratske poslance.

Med uradniki poštne hranilnice narašča razburjenost; oni žugajo s pasivno rezistenco, odpovedo krščanskosocialnim poslancem z upanje, izročijo zastopanje svojih interesov «parkljem» kakor poslanec Schuhmeier i. dr.

„Niste bili v gostilni? Torej pa niste večerjali? Jaz pa tudi nisem kuhala večerje, ker sem mislila, da si privoščite v gostilni košček svatovske pečenke.“ In dobrodušno je dostavila: „Lačen pa vendar tudi ne morete iti spat; veste kaj, pojdite v gostilno, pa si kupite pečenko, tedaj prinesete lahko tudi klobuk milostljivega gospoda domov.“

„Ne, nocoj ne maram v gostilno; prenemirno mi je tam,“ je odvrnil Herzog ter je stopil v kuhinjo, vedoč, da je tam njegov prosti lestenec z lojevo svečo. Tam so bile na mizi tudi še jedi, ki jih je bil prinesel župnik s svatbe. All ni se drznil reči: Dajte mi kos tega, akoravno je imel pošten glad. Kuharici pa tudi ni prišlo na misel, da bi mu bila dala kaj namesto večerje, do katere je imel pravico; saj je to gospod župnik prinesel njej in s svojimi reči ji ni bilo treba krmiti kaplana. Prižgal je svojo lojevo svečo in s kratkim „lahko noč“ je odšel s krulečim želodcem v svojo sobo.

„No, tak skopuh, ki si ne privoščiti niti ženitvanjske pečenke, in prav za nič ni rabiti takega kaplana; niti po župnikov klobuk ne gre. Vse mora človek storiti sam. Rada

Državni uradniki, nekdašnji udje društev, ki so imeli gojiti samo lojalnost, prirejajo vse pogostejše shode; govori se od dne do dne radikalnejši; resolucije ostrejšje; najprijubnejši govorniki so Seitz, Ellenbogen, Schuhmeier i. t. d.

Občinski zdravniki na Nižjem Avstrijskem stopijo v pasivno rezistenco in razširjajo letake, pojasnjujoče njih položaj, ki bi se jih bilo pred par leti imenovalo naravnost revulucijske.

Kamor se ozremo, enake prikazni. Učitelji, odvetniški uslužbenci, trgovsko osebje, privatni uradniki so že davno nezadovoljni in pokazujejo to javno.

To so vsi sloji, ki bi jih bilo, strogo jemaje, prištevati delavcem; živeti morajo od svojega dela, odvisni so ne od svoje prihodnosti, od svojih zmožnosti, od konjunktura, temveč le od svojih delodajalcev. V zunanjih oblikah je njih socialni položaj drugačen, kakor industrialno delavski, v bistvu mu je enak.

Toda s temi sloji ni omejena nezadovoljnost. Industrialci, obrtniki, trgovci, kmetje so ravno tako nezadovoljni. Avstrijska industrija se slabo razvija, obrtnija hira, trgovina je nesigurna, kmetije propadajo. V državnem zboru, v ministrskih salonih, na zborovanjih, v dnevnem življenju se sliši take tožbe dan na dan. Vtemeljene tožbe, glede katerih se samo vpraša, kaj jih provzrokuje. Gotovo je res, da so naši industrialci premalo samostalni, da imajo ozko obzorje in da jim nedostaja podjetniškega duha. Ali posamezni uzroki stoje v drugi vrsti, mogočno pa se pokazuje slika splošne nezadovoljnosti, ki priča, da mora biti v splošnih razmerah nekaj nezdravega.

Dolga leta se je poskušalo, zdraviti posamezne rane s štipicami, z mazili, z obliži. A bilo je vse zaman. Celotno socialno in državno telo hira bolj in bolj in jasno je, da brez radikalnega sredstva ni pomoči. Kapitalistične družbe sicer ni mogoče ohraniti za večnost in v tej družbi ni mogoče urediti razmere tako, da se lahko sloji razvijajo in da dihaajo. A tudi za tako preureditev je treba radikalnega sredstva. Socialni boji se izražajo v državi v političnih borbah. Kakor počti kotel, ako je premajhen za množino pare in ako nima ventilov, tako so neizogibne socialne eksplozije, ako za socialne boje ni zadostnega prostora. Dosedanji preozki prostor pa razširi splošna in enaka volilna pravica, ki je vsled tega danes najvažnejši problem za državo in za družbo.

bi pač vedela, čemu se hrani takega kaplana.“

Vzela je robec ter je šla sama po klobuk v gostilno. Tam je poklicala gostilničarja ter mu je naložila, naj ji prinese klobuk milostljivega gospoda.

Bilo je ravno polnoč, ko se je vrnila. V postranski sobici je opazila ravno nekoliko znanih kmetič, ki so smatrali za posebno čast, da smejo preklepetati tri ure z župnikovo kuharico. Vino, torta in kos race — to je šlo vse na svatovske stroške; kar pa je izvedela pri tej priložnosti novic, s tem zabava gospoda župnika lahko cel teden.

Iz hvaležnosti za novice je vsaj lahko povedala, seveda popolnoma zaupno istorijo o Cenki in o žagarjevem Mihcu. Ni čuda, da je pretekal čas tako hitro. Sedaj se je v duhu izmirila celo s kaplanom, ki ni hotel iti po klobuk in rada je soglašala, ko so splošno hvalili dobrega mladega gospoda.

Kaplan se ni togotil, da ni celi dan zavžil ničesar. „Jutri bode zopet drugače,“ si je mislil, pa si je prižgal pipo, ki mu je imela nadomestiti večerjo. Saj ni postal duhovnik radi jedi in kot duhovnik je imel

Politični odsevi.

O načrtu volilne preosnove pripovedujejo dunajski listi že različne posameznosti, ki pa so deloma kombinacije, deloma pa pozikusi, da se potipa javno mnenje. V krogih poslancev se pripoveduje o načrtu sledeče: Zakonska osnova bode izdelana na temelju načela splošne in enake, direktne in tajne volilne pravice za vse dežele. Volilno pravico ima vsaki državljani, ki je 24 let star in ni izgubil državljanstvih pravic. Analfabeti niso izključeni. Doba bivanja v volilnem okraju za doseg volilne pravice bode določena z enim letom. Pasivno volilno pravico ima vsaki volilec, ako je 30 let star. Število mandatov bode povišano na 450. Na posamezne dežele bodo mandati razdeljeni takole: Češko 118, Dalmacija 8, Galisko 90, Nižje Avstrijsko 55, Gornje Avstrijsko 20, Solnogrsko 6, Štajersko 28, Koroško 10, Kranjsko 12, Bukovina 11, Moravsko 43, Slezija 12, Tirolsko 21, Predarlberško 4, Istra 4, Goriško 4, Trst 4. Tako bi Kranjsko pridobilo 1 mandat, Štajersko 1, izgubila pa bi Istra 1, Goriško 1, Trst 1. Vsa ta poročila so nezanesljiva in mogoče je, da se jih razširja tudi zato, da se ložje ščuva proti volilni preosnovi sploh.

Proti nameravani reformi zakona rogovilijo klerikalci z vso močjo. Naravno je, da prikazujejo nevednemu ljudstvu stvar tako, kakor da se hoče že uničiti cerkev in vero. Laž je staro sredstvo klerikalcev v političnem boju. Agitacija proti reformi zakona označuje klerikalce; to je nov slučaj, ki pokazuje, da se jim gre samo za neomejeno vlado. Z nameravano reformo bode tisočim ljudem olajšano življenje, ki so danes obsodeni, da se ne smejo nikoli oženiti, ker so se enkrat v življenju zmotili. Ako bi hoteli klerikalci biti odkritosrečni, bi morali priznati, da ne izgube katoličani prav nič pri celi stvari. Ločeni mož ali žena se poslej lahko znovič poroči; ne sili ga pa vendar nihče na to. Kako pa pride tisoč in tisoč takih, ki bi se radi zopet oženili, do tega, da morajo trpeti do groba radi klerikalne trmoglavosti? Govoričenje, da se hoče vpeljati v Avstriji francoske razmere, je prebedasto. Sicer pa bi bilo le koristno za Avstrijo, ako bi posnemala francosko cerkveno politiko.

Na Ogrskem se bližajo nedvomno resni dogodki. Ko so se razbili zadnji spravi pozikusi, se je že govorilo o razpustu državnega zbora. Toda nejasno so se pojavljali še novi spravi načrti, imenovalo se je nekatera po-

danes zelo srečen dan. V molitvi je poslal svojo zahvalo tja v tiho cerkev. Prej kakor po navadi je šel v posteljo. Bil je truden in enolična plesna godba, ki je prihajala iz gostilne skozi odprto okno, ga je zazibala v spanje kakor pesem uspavanka.

Ko je stopila kuharica z vročo glavo in s težkimi nogami iz gostilne v temno, hladno noč, bi bila kmalu zgrešila pot k župnišću in ko se je končno vendar srečno prigugala do vrat, ji je zopet huda predla, ker ni mogla najti ključavnice. Z občudovanja vredno potrpežljivostjo, katere sicer ni bila vajena, je pretipala z nesigurnimi prsti velika vrata, ki so bila danes tako hudo, da so se pod njenimi rokami skoraj četrt ure neprenehoma zibala semintja. Sama je občudovala svoje potrpljenje in zdelo se ji je, da je prava svetnica, ker ni klela in ni tolkla s pestmi po vratih, kakor je bila drugače njena navada, kadar jo je pograbil jeza. Seveda je morala danes ostati lepo potrpežljiva, kajti v župnišću ni smel nihče vedeti, da je bila še tako pozno zunaj. Ko nečeno je bilo njeno potrpljenje naplačano in našla je začarano ključavnico. Počasi je

polarna imena, ne da bi bil kdo verjel, da se izcimi kaj stvarnega iz vseh tistih naklepov in kombinacij. Danes pa naznanjajo brzjavni popolnoma odločno, da bode državni zbor v bližnjih dneh — menda 19. t. m. — razpuščen. nove volitve pa da bodo razpisane, kadar se pomirijo duhovi. To je na vsak način čuden konstitucionalizem. Zakon določa zelo natančno, kdaj morajo biti nove volitve, ako se razpusti parlament. «Kadar se pomirijo duhovi» — to je termin, ki se ga ne najde v nobenem zakonu. Pa — kateri duhovi naj se pomirijo? Kako se hoče konstatirati, da so se že pomirili, ali pa da se še niso? Ako se razpusti državni zbor na ta način, tedaj je ustava suspendirana in goli absolutizem vlada. Tedaj se pa tudi ni čuditi, ako postane opozicija neustavna. Tako se duhovi sploh ne pomirijo, temveč se le še bolj razburijo. Vse to je le voda na mlin koalicijske, katero se hoče zadeti s takimi nasilnimi sredstvi, a se ji le daje priložnost, da se postavi v teatralno pozituro kakor da brani pravico. Mogotci pa se sedaj lahko ke-sajo, da niso že davno storili v Avstriji in na Ogrskem tistega, kar je prvi pogoj vsake resnične konstitucionalnosti: da niso vpeljali tostran in onstran Litve splošne in enake volilne pravice. Ako bi se bilo zgodilo to, ko je ljudstvo zahtevalo, pa ne bi danes mogle privilegirane klike stavljati na kocko usode celih narodov. In take krize, kakor jih gledamo sedaj, bi bile tedaj nemogoče.

Za militarizem mora biti vedno denar in razpolago. Na Ogrskem je državni zbor že celo leto na neprostovoljnih počitnicah. V Avstriji že dolga leta vsled obstrukcije ni bil dovoljen proračun v parlamentu. To je za vlado prijeten izgovor, ako se zahteva denarja za kakršnekoli ljudske potrebe. «Ni-mamo; ne smemo,» se pravi tedaj. Ali kadar pride vedno lačni molo, je denar vedno na razpolago, tako ali pa tako. Z ozirom na to, da svote, ki so jih delegacije dovolile za izvenredne vojne zahteve, niso mogle biti izplačane, sta obe vladi naznanili skupnemu vojnemu ministerstvu in mornarskemu od-delku, da jima bodo dane svote za nabavo novih topov in torpedovk od novega leta začeti v mesečnih obrokih na razpolago. Tako je torej mogoče hitreje nabaviti brzostrelne topove; pet torpedovih razdiralk in trinajst torpedovk za debelo morje pa se bode lahko še letos izgotovilo. — Pa tožijo ljudje, da ni denarja!

Novo italijansko ministerstvo je sestav-

vtaknila ključ in prav potihoma ga je obrnila. Ali vendar je bilo slišati škripajoč ropot kljub njeni paznosti in pri odpiranju in zapiranju je stokal zarjaveli tečaj. Končno je bila na varnem v temni veži. Ako bi jo bil sedaj kdo srečal, bi bila rekla kot dobra gospodinja, da je morala še enkrat pogledati, ali so pač vrata dobro zaprta.

Da, ta vrata in škripajoča ključavnica je vzbudila v njej stare, blažene spomine. Ta ključavnica je imela srečne čase, ko jo je kuharica vsaki teden dvakrat namazala z lastnimi rokami. Bilo je takrat med njima tajno, tesno prijateljstvo. Ali davno, davno je že, ko je prišel kramar Ljudevit domov od dragoncev.

Kot dragonec v mestu, je imel kuharico dvornega svetnika za ljubico in tako dobro se mu je godilo, da ves čas, kar je bil v vojaški službi, ni jedel komisnega kruha. Zakaj ne bi poskusil tudi doma s kuharico, pa naj si bode tudi župnikova kuharica? Tudi njej je fant bržčas ugajal; saj je bila prej preveč ponosna, da bi hodila sama h kramarju po sol in poper. Odkar pa je bil Ljudevit v trgovini, je potrebovala vsak hip kaj drugega in tako je

ljeno pod predsedništvom Sonnina. Politično je precej mešano. Sonnino ima razven predsedništva tudi notranje zadeve, Guicciardini zunanje, Carnine javna dela, Gallo pouk, Salandra pošto in brzjave, Sacchi pravosodje.

Rusija. Vitte, ki ga je liberalna buržoazija vsega sveta vedno kovala v zvezde kot ženijskega državnika in svobodomisleca, stoji že danes nag pred sodiščem zgodovine. Najbolj počasni možgani morajo danes razumeti, zakaj mu revolucionarji niso zaupali in zakaj carjev manifest z dne 30. oktobra ni mogel pomiriti duhov. Še vedno prihajajo poročila iz Rusije, a novega ne pripovedujejo nič. Dan na dan enake vesti. In če so se tankočutne duše zgražale, ko je vsaki dan poročal o revolucionarnih dogodkih in o krvavih bojih, se zgraža človek še veliko bolj sedaj, ko govore vse brzjave samo o delovanju rablja. Cela ogromna država je v izjemnem stanju: v enem kraju «nujno stanje», v drugem «izvenredno varstvo», v tretjem «povečano varstvo» — a to je vse enako; povsod vladajo vojna sodišča, povsod se strelja in obeša; cela država je danes prostor za rabljeve eksekucije. Reakcionarna bestija je spuščena z verige in liberalec Vitte jo pušča, da besni po mili volji. Skoraj človek že ne pazi na druge brutalnosti, na zapiranje, bičanje, na zatiranje časopisov — vse v kljub določbam carjevega manifesta, ki je razglasil nedotakljivost osebe in svobodo tiskopisja! Vlada se pripravlja na volitve za gosudarstvennajo dumo in z brezprimernim terorizmom bi si rada zagotovila večino. Reakcija torej triumfira. Pa vendar se tresejo tla pod njenimi nogami in kakor je Gorkij dejal: Vlada se kruto moti, ako misli, da je revolucija premagana. Veliki francoski revoluciji je sledil Napoleonov imperium, pa burbonska restavracija in beli strah. A danes je Francija vendar republika in se osvoboduje od klerikalne nadvlade. Pariška komuna je bila krvavo zatrta, in vendar prodira danes socializem na francoskem močnejše in močnejše. Ruska revolucija je pred vsem ideja, in te ni moči ne ustreliti, ne obesiti. Ruska revolucija je pokazala toliko junaštva, da bi bila utopija, pričakovati njen pogin. Oddahniti si mora; ali kadar zopet vstane, bode krasnejša in močnejša, kakor je bila. Ali slutijo nekaj podobnega tudi v Peterburgu? Ali se morda zato razširja carjev namen, proglasiti konstitucijo in odreči se samovlade? Moskovski krvavi boji torej vendar niso bili po-

začelo mnogoznačilno mežikanje in posmehovanje, ki je takorekoč vabilo hrabrega dragonca, naj enkrat potrka na njeno okno, „toda tiho, da ne sliši župnik,“ so rekla njena usta; njene plamteče oči pa so dejale še več.

Tako se je porodilo takrat posebno prijateljstvo med kuharico in med hišnimi vrati; ključavnico se je skrbno mazilo z oljem, da ne bi predrzno škripanje izdalo, kdaj je odprla svojemu najmilejšemu vrata svoje izbice in kdaj je ob tihih polnoči razširila svoje roke.

Sedaj beračijo vrata in ključavnica že dolga leta za mazilo, kajti tudi za kuharico so prišli dnevi stokanja, ki ga je morala skrivaj pogoltniti. Takrat, ko je pripeljal nezvesti Ljudevit s planine bogato kmetsko hčer — „devico“, je dejal kuharici v obraz — kot kramarico v svojo hišo.

Kako je moledovala, naj vendar vzame njo! On pa jo je le čudno gledal, kakor da je hotel reči: „Le ostani ti pri tvojem župniku; mojo ženo hočem imeti sam.“

In ko ga je hotela zamamiti še s priznanjem, da si je prihranila šest tisoč fo-

polnoma brezuspešni, čeravno so bili carjev, lopovi močnejši, kakor revolverji revolucije narjev. Menda slutiti tudi reakcija, da se ne opravi vsega s kanoni.

V Algecirasu na Španskem zboruje že dlje časa takozvana maročanska konferenca, na kateri je 21 zastopnikov raznih držav in ki naj bi uredile razmere med posameznimi državami, v prvi vrsti med Francijo in med Nemčijo z ozirom na interese v Maroku. Pri vprašanju policijske organizacije so se pojavila razna nesporazumljenja in sedaj se širijo glasovi, da bode konferenca brez uspeha pretrgana in menda zopet sklicana. Videti je, kakor bi igrala tukaj spletkarije Nemčije posebno ulogo. Menda je res nekoliko glav na Nemškem, ki se ne bi ustrašile grozovitosti nemško-francoske vojne. Ravnanje Nemčije naredi včasih prav tak vtisk, kakor bi hotela gnati razvoj tako daleč, da postane vojna «neizogibna». Toda če imajo v Berlinu res take zločinske namene, se bodo najbržje hudo opekli.

Domače stvari.

Sovražniki delavcev. Stavka v Trbovljah je zopet lahko poučila delavce o lepih lastnostih klerikalcev. Vsaki dan je imel po-božni list kako notico ali kak brzjav o stavki, a vsaka besedica, ki jo je napisal, je imela namen, škodovati stavkujočim delavcem, pri tem pa je katoliški lisjak delal lice, kakor da bi se topil same ljubezni do delavcev. Popovsko glasilo sploh lovi med delavstvom že dlje časa, pisari o strokovni organizaciji in o delavskem gibanju, čeravno pri «Slovencu» vsi skupaj, kar jih je tam, ne razumejo ničesar o delavskih vprašanjih. Seveda bi jih veselilo, ako bi mogli za prihodnje volitve naloviti prav mnogo delavskih glasov. Ali s takim počenjanjem ne bode imel mnogo sreče. Ko je začela stavka v Trbovljah, je «Slovenec» že pisaril, da se ne bode doseglo ničesar, da je stavka nepremišljena in podobne reči. Ako piše tako kapitalistično glasilo, je stvar naravna. Ali kdor hoče koristiti delavcem, ne sme pisati tako, pa če bi tudi bilo res, da so težave. Kajti s tem se daje nasprotnikom poguma, delavcem pa — seveda če se ima kaj upliva pri njih — se ga jemlje. Na srečo se v Trbovljah med delavci nihče ne zmeni za «Slovenca». Ali dobro je, da se ga pozna. Popovski list je tudi takoj pripovedoval, da bodo udje pazniškega

rintov, je rekel čisto nesramno: „Čim več ima župnikova kuharica, tem slabša je.“

Da, njegova nesramnost je segala tako daleč, da je celo prosil gospoda župnika, naj dovoli, da prida gospica kuharica kot družica na njegovo svatbo, češ, da je to zanj posebna čast, ker v celi fari ni tako krepostne device, kakor je kuharica. Župnik je to rad dovolil svojemu sosedu. In vse to je morala pretrpeti brez tožbe in brez ugovora. Kaj naj bi bila tudi storila družega, — ona, načelnica deviške družbe! Ali od tistega časa ni kupila pri kramarju niti za novčič užigalk.

Na te pretečene čase so jo spomnila nocoj zopet škripajoča vrata in stokajoča ključavnica. Ali sedaj se je že navadila, vdati se v svojo usodo, kar sicer ni slabo. Misli je na dobrega gospoda župnika, ki ji je prepuščal vlado v hiši; od župnika so odplavale njene misli k njegovemu klobuku, ki ga je hotela prinesti iz gostilne in ki je srečno ostal tam. In kmalu je spala v svoji izbi pod župnikovo spalnico ravno tako sladko, kakor župnik v svoji.

Kuharica je spala tako trdno, da ni niti slišala, ko je začel po priliki ob dveh po-

«podpornega» društva stavkali samo tri dni. To je vendar ravno tako, kakor bi hotel reči družbi: Nič ne popuščaj! Naši ljudje hodo že skrbeli za stavkokaze! Katoliško trobilo je tudi neprenehoma pisarilo o razporih med delavci, o «govoricah» itd., češ: «Glejte, židovska gospoda od trboveljske premogokopne družbe; saj se ni treba bati teh delavcev, ki nimajo nobene sloge! Le trda bodi!»

To seveda niso nove reči. Klerikalci so bili vedno sovražniki delavcev in ostanejo taki. Ali treba je, da delavci to ne le izpoznajo, temveč da izvedejo iz tega tudi potrebne posledice. Kakor je «krščanski» list sedaj napadel trboveljske delavce, tako bode prihodnjic napadal zagorske, idrijske, jese-niške, nabrežinske in vse, ki bodo branili svoje pravice in ne bodo hoteli padati na kolena pred popi. Boj proti tej družbi je torej neizogibno potreben in postati mora vse bolj odločen in energičen, kakor je bil doslej. «Slovenec» pokazuje, da se morajo slovenski delavci z največjo močjo polotiti dvojne naloge: Povečati in okrepčati svojo politično in strokovno organizacijo, pa razširiti svoje časopisje. Dan na dan je «Slovenec» pi-stavki razširjal svoje laži, delavstvo pa ni imelo toliko časopisja, da bi bilo moglo takoj zavrniti vsako laž. In kakor je to bilo sedaj, tako bode vedno, dokler ne bode delavski tisk tako razvit, kakor bi moral biti. Naj bi naši delavci to enkrat izpoznali, pa naj bi z večjo vnemo kakor doslej delovali, da se razširi vsaj to časopisje, kar ga imamo. po vseh krajih, v zadnjo delavsko kočjo. Samo iz delavskega časopisja izpozna svet življenje, nazore in boj delavskega ljudstva. In kadar bode močan naš tisk, bode močno tudi delavstvo.

Spomini, ki jih je 28. november 1905. vzbudil z manifestacijo za splošno in enako volilno pravico v Ljubljani, se še niso izgubili. Manifestirala je cela Ljubljana, manifestirali so vsi stanovi — tako da ga ni bilo glasu, ki bi se bil osmelil nastopiti proti zahtevi, v kateri se zrcali najaktualnejša kulturna težnja brezpravnega ljudstva. Kulturna težnja — ponavljamo! Saj dne 28. novembra 1905. ni šlo za politično demonstracijo! Manifestacija in demonstracija — je razloček. Dne 28. novembra je šlo za to, da se manifestira očitno pred celim svetom, da je ljudstvo brez političnih pravic — torej potisnjeno na nižjo kulturno stopinjo nego buržoazija, in da je to ljudstvo vsaj tako zrelo za primitivne politične pravice in njih porabo, kakor buržoazija. Ljudstvo je 28. novembra zahtevalo na dostojen način, naj se mu ne zabranjuje, če bi se rado kulturno povzpelo višje. In tega dne

noči hišni zvonec neprenehoma zvoniti. Glasni klici so doneli kvišku skozi okna: „Hitro naj pride duhovnik! Obhajati je treba. Zadnja pomoč. Že umira. Odprite vendar!“

Celo gospod župnik je slišal klice. Toda potegnil je pernico čez težko glavo, misleč: „To mi nič ni mar. To je kaplanova stvar.“ In mirno je zopet zaspal.

Vse upitje, zvonjenje in trkanje je bilo zaman. Tedaj je prišlo gostilničarki nekaj boljšega na misel. Pohitela je po pokopališču na drugo stran župnišča, kjer je bilo kaplanovo okno odprto, pa je zaklicala: „Duhovni gospod! Duhovni gospod!“

Z obema nogama je poskočil iz postelje, ko je zaslišal prestrašeni klic. Pohitel je k oknu. V temi ni mogel ničesar razločiti. Vprašal je: „Kaj pa je? Kdo pa je doli?“

„Jaz sem. Pridite hitro. Pri nas so se stepli, pa so enega zaklali. Pridite takoj!“

„Pridem, pridem,“ je odgovoril. Dasi-ravno ni razločil glasu, je vendar takoj vedel, kje se je zgodila nesreča. Ženitovanje brez

je vsa javnost pritrjevala ljudstvu, če ne na glas, pa vsaj molče, da so njegove težnje in želje opravičene in postene. Klerikalci so se navduševali na javnem shodu pred «Mestnim domom» za splošno in enako volilno pravico. Za liberalce je dr. Triller pozdrave prinašal delavstvu in simpatije izražal njegovemu stremljenju po volilni reformi. Župan Hribar, predsednik kluba liberalnih deželnih poslancev, je bil tačas nazvoč na shodu — in ni dal ukora dr. Trillerju. Da, celo slavna vlada je bila tega dne tako liberalna, da ni nobenega izmed delavskih deputatov zapretila dala, ko so zahtevali splošno in enako volilno pravico. — Par tednov pozneje pa je na ne posebno lep in časten način izvedel slavni deželni odbor kranjski, da se je te manifestacije udeležil tudi človek, nad katerim je lahko iztegnil svojo močno roko. V deželnem odboru tvorijo poslanci strank, katere so se izjavile slovesno v deželnem zboru za volilno reformo, večino. In isti ljudje so šli in v **disciplinarno preiskavo** spravili človeka, ki se je drznil imeti toliko svojega prepričanja in toliko poguma, da se je v Ljubljani očitno udeležil manifestacije za volilno reformo dne 28. novembra 1905! Vsi deželni odborniki so se zgrozili, da imajo v službi človeka, kateri ima svoje prepričanje, ki ga ne skriva le v svojem srcu in v svoji duši, ampak kateri si lasti celo pravico, da se mora njegovo prepričanje respektirati, kakor on respektira prepričanje drugih ljudi! Deželni odborniki pa so menili, da smejo in morajo rabiti nasilje, če tak človek ni «le v srcu to, kar hoče biti» in so ga začeli disciplinirati. NB. Vsi odborniki — klerikalni in liberalni, slovenski in nemški! Ukoru se tisti človek ne izogne na noben način; oster ukor pa dobi, ako preiskava dožene, da je šel v manifestacijskem sprevodu deset korakov za rdečo zastavo, oziroma za Ethinom Kristanom . . . Menite, da je to šala? Povejte to deželnemu odboru; — poreče Vam, da je kruta resnica, dasi je — predpust!

O reviziji liberalnega programa je napisal «Gorenjec» nekaj člankov. To je bil edini liberalni list, ki se je sploh pečal s tem vprašanjem. Njegovi nagovori so pač zgrešeni. Ljubi «Gorenjec» živi še vedno v «starem, dobrem» času, ko se je lahko spravljalo največja nasprotstva pod en klobuk; v Evropi pa se živi danes v znamenju razredne zavednosti, torej tudi razrednega boja in stranka, ki bi obsegala vse sloje naroda, je dandanes nemogoča, ter bi morala kmalu razpasti prav tako, kakor sedaj razpada liberalna stranka. «Gorenjec» je prespal dolgo

tepeža ne bi bilo popolno. Hitro je obul škornje, oblekel je samo talar, pa je pohitel po stopnjicah dol. V hišnih vratih ni bilo ključa. Kje naj ga išče sedaj? Skočil je do zadnjih vrat, ki vodijo na dvorišče. Posrečilo se mu je, da jih je odprl. Zid je preskočil. Hladni nočni zrak je stresal njegovo, tako nagloma iz tople postelje iztrgano, le slabo odeto telo. Ali kmalu je v gostilni, kjer se med vrati stiskajo pijani fantje in drgetajoča dekleta.

Brez glasu mu dajo prostora. Natakari-ca ga odvede v malo, postransko sobo, kjer se je pred dvema urama kuharica tako dobro zabavala. Na pol prazni kozarci in krožniki leže okrog, kakor da se jih je hitro pospravilo, da se je moglo položiti ranjenca na mizo. Zadušel, zadušljiv sopar je napolnjeval nizko sobo. Sem so prinesli ponosrečenega, ker je tako zapovedal gostilničar. V plesni dvorani ni mogel ostati, drugače bi bili pobegnili vsi gostje in gostilničar bi bil imel škodo. Sedaj pa, ko je bilo odstranjeno krvavo truplo, je naročil

dobo razvoja in zato jemlje za moderno življenje programe iz stare preteklosti. Ali on je vendar edini liberalni list, ki se je sploh pečal z važnim, naravnost temeljnim vprašanjem svoje stranke. «Slovenski Narod» pa se ni zmenil niti o tem, kaj se piše v njegovem lastnem taboru, še manj pa, da bi sam pospešil debato o tako pomembni stvari. Sedaj sploh ne piše ničesar več, ne o reviziji, ne o shodu zaupnikov, temveč molči kakor grob. Ali je vendar le res, da tistega najprvo za mesec januar naznanjenega zaupnega shoda sploh ne bode? Ako je to resnica, tedaj je liberalna stranka samo zapečatila drugo resnico, namreč da je sploh nezmožna za vsako plodovito delo.

Demonstracija v Trstu. V nedeljo teden je bil v Trstu velik ljudski shod, na katerem se je razpravljalo o volilni pravici. Po shodu, o katerem poročamo na drugem mestu, so zborovalci priredili demonstrativen obhod po mestu, pojoči delavsko pesem, marzeljezo in «rdeči prapor». Pred uredništvu «Piccola» in «Indipendenteja» so demonstracije žvižgali; potem so odkorakali na veliki trg. Tukaj so nekateri nacionalisti, med njimi dr. Jellersitz, provocirali ljudstvo ter so žalili demonstrante. Vzlic prigovarjanju hladnokrvnih sodrugov je Jellersitz ponovil svoje psovke. Tedaj so se zapodili nekateri demonstrantje proti njemu. Junak je retiriral v kavarno «Municipio», kjer je sedelo še več nacionalistov, ki so sprva žugali demonstrantom z rokami, potem pa začeli celo metati posodo nanje. To je ljudstvo tako razkačilo, da je naskočilo kavarno, ter je s stoli razbilo okna. Nacionalisti pa so hlabro pobegnili. Prigovarjanju hladnejših sodrugov se je posrečilo pomiriti množico, ki se je tedaj povrnila po korzu do delavskega doma, kjer se je po krepkem nagovoru sodruga Pittonija razšla. Meščansko časopisje bi seveda rado prikazalo dogodek v taki luči, da bi padala svetloba na šoviniste, senca pa na socialne demokrate, pa laže, da je bila demonstracija namerjena proti občini. Modrijani se delajo, kakor bi ne vedeli, da je razlika med občino in pa med kliko, ki komandira v občini župana, Veneziana in Pittacca na Dunaj, naj pri vladi posredujeja, da se falzificira volilno pravico za Trst, a ko so se povrnil, niso imeli poguma, javno povedati, po kaj so šli na Dunaj in kaj so tam opravili. Tej kamori povedati, kar ji gre, je vsekakor zdravo.

Tudi celjska „Domovina“ je med tistimi listi, ki ščujejo proti socialnim demokratom, kjer je in kjer ni priložnosti. Opuščamo ji to, ker meščansko časopisje pač ne more drugače. Ali da je «Domovina» tudi ob času trboveljske stavke blatila stavkujoče

godcem, naj zopet zagodejo in gori so veselo plesali, med tem ko je doli smrtno ranjen človek na umazani gostilniški mizi izdihoval svoje življenje.

Ne vrzimo kamna na te enostavne ljudi, ki jih je omotila megla vina in piva. Jutri, ko bodo zopet trezni, pojdejo po najvišjih planinah, v največji nevarnosti, za izgubljeno kozo in prinesejo s skalnatih sten travko, ki je ne doseže niti divja koza.

Ali so morda boljši tisti, ki tudi plešejo in se smejejo, v tem ko hira pod njimi cel razred človeške družbe v lakoti in v bedi . . .

Ne bi bilo treba, da je natakari-ca pokazala pot kaplanu. Tudi sam bi jo bil našel, kajti dolga krvava progga je tekla od stopnjic v vežo — strašen kažipot. Nekoliko kmetov je stalo v zadregi okoli mize, na kateri je ležalo negibčno truplo, ter so govorili s pritajenim glasom.

Kaplan je poznal še malo ljudi v tem kraju. Ali kljub popačenemu krvavemu obrazu je izpoznal nesrečnika.

delavce in hvalila izdajalce, o katerih je celo pisala, da žrtvujejo svoje življenje (komu?!), to jo karakterizira kot ljudstvu sovražno glasilo istega kalibra, kakor n. pr. ljubljanski «Slovenec». Urednik «Domovine» je gospod Vekoslav Špindler. Nekdaj je imel socialna čustva. Da jih je žrtvoval in da je prišel do drugega «prepričanja», mu ne zamerimo. A vprašamo ga: Ali je iskrica, ki je nekdanji tlela v njegovih prsah, tako docela ugasnila, da ga ni niti sram, kadar čita v svojem lastnem listu tako podle notice, kakor je tista o trboveljski stavki v zadnji številki?

Volilna reforma. Čim bolj se približuje dan, ko predložila vlada svoj načrt volilne preosnove, tim bolj postaja politično polje v Avstriji podobno sejmišču. Mešetarenje na vseh koncih in krajih. Meščanske stranke bi si rade zagotovile kolikor mogoče več profita. «Enaka» hodi volilna pravica, a vsakdo razume to enakost tako, da mora biti njemu koristna. Nemško posestno stanje mora ostati nedotaknjeno — kriče nemške buržoazijske stranke. «Kar kdo ima, tega ne sme izgubiti», godejo slovenski liberalci. «Gališke razmere so posebne», piska poljska žlahta «in reforma se mora ozirati na nje». Za kulisami se pa intrigira, da še na nobenem gledališkem odru ni bilo toliko intrigantskih komedij. Fevdalni aristokratje demonstrirajo proti kroni. Klerikalci snujejo volilno geometrijo, ki bi spravila same kute v bodoči parlament. Kadar bode načrt na razpravi, bode prvi hip taka rabuka, da bode dobro, zamašiti si ušesa, kakor je storil Odisej. Ali to se menda poleže. Kajti to bode povedano: Volilna reforma, ki ima namen, odpraviti privilegije, ne more služiti vstvarjenju novih privilegij. Enakosti se ne more tolmačiti na sto različnih načinov in če bi se tudi sedaj skrpalo nekaj umetnega, kar bi popačilo dejanske razmere, bi se to kmalu maščevalo. Volilna reforma je stvar, ki jo je treba rešiti z razumom, a ne s strastjo. Kar se tiče narodnega vprašanja, ki ga vlačijo prav napačno v volilno vprašanje, je pa stvar taka, da bode pravična volilna reforma šele izgladila pot za njegovo rešitev. Ako bi imeli v Avstriji zanesljivo ljudsko štetje, bi bila stvar drugačna. Tedaj bi se na podlagi uradnih številk lahko razdelilo mandate med narodnosti po razmerju njih števila. Ali to razmerje morajo volitve šele pokazati. Za sedaj more priti samo načelo splošnosti in enakosti v poštve. Ako se to izvrši, bodo dale volitve državnemu zboru lice, ki odgovarja dejanskim razmeram v državi. Tedaj šele bode mogoče govoriti dalje; tedaj šele bode vstvarjena podlaga za tisto, kar je v narodnostnem oziru v Avstriji potrebno: Za narodno avto-

nomijo. Kdor nasprotuje splošni in enaki volilni pravici, je tudi sovražnik narodne avtonomije.

Učiteljsko pasivno rezistenco napoveduje v predzadnji številki «Učiteljski Tovariš». Vsaka pogumna ideja je simpatična, in kdor pozna dolgoletno klicanje učiteljev po ureditvi plače, njih čakanje in razočaranje, se ne more čuditi, da se pripravljajo končno na energičen boj. Kako se more izvršiti pasivno rezistenco v šoli in kak uspeh je upati od nje, morajo vedeti učitelji sami. Njih glasilo razpravlja obširno o tem vprašanju. Opozoriti pa je vendar treba, da so tiste razprave zelo enostranske, kakor da jih je pisal človek, ki je v prvi vrsti pristaš liberalne stranke, potem pa šele učitelj. Gotovo je umevno in tudi popolnoma prav, da kaže «Učiteljski Tovariš» s prstom na grehe, ki jih imajo klerikalci glede učiteljstva na duši. Ali te nedvomno in absolutno utemeljene kritike ne le da pripuščajo, temveč naravnost obujajo mnenje, da je liberalna stranka boljša v tem oziru. To mnenje pa je napačno, kajti naši liberalci si belijo glavo, kakor naši klerikalci. Šola in učiteljstvo sta sicer združena, a vendar ne identična pojma; ako bi tudi liberalci imeli kaj živejšega zanimanja za šolo, s tem vendar še ne bi bilo dokazano, da se zanimajo v enaki meri tudi za učitelje. A liberalna ljubezen do šole našim liberalcem sploh ni tako važna in visoka, kakor se delajo. Liberalna buržoazijska zahteva pač toliko šol, kolikor jih je treba za njene sinčke, hrepenče po lepih «karierah». Ali kar je več, za to jim ni nič mar. In prišel je tudi izgovor liberalcev na klerikalno obstrukcijo. Seveda je bila ta potencirana opozicija za učitelje škodljiva; toda učiteljska beda je vendar starejša, kakor obstrukcija na Kranjskem in liberalci so v prejšnjih časih že ravno tako malo storili za učiteljstvo, kakor klerikalci. Platonična ljubezen do učiteljstva je pač le malo vredna in še te ni mnogo najti v krogih pravih liberalcev, bogatih in ošabnih naših veljakov. Vsaka številka učiteljskega lista pripoveduje o bedi in o stradanju učiteljstva. To pa ni nič za liberalce, katerim sta beda in malovrednost skoraj sinonimna pojma. Za izpoznanje liberalne ljubezni do šole je treba le pogledati, koliko je resnične inteligence v tej stranki. Bahajo se že radi, inteligenco ododrekajo radi vsakomur, ali sami je imajo najmanj v svojem taboru. Imajo pač nekaj ljudi, ki so se nekdanj naučili nekaj, kar pa so že davno pozabili, a še to je neznamenitina. Novega se pa niso naučili ničesar, kar se lahko razume v stranki, katere vodja pravi, da je prestar, da bi se naučil kaj novega. Omeniti je treba to, ker nimajo učitelji

često in lahko. Primerilo se je že mnogo mlajšim dekletom. Ali da je bil to otrok siromašnega delavca iz mlina, to je čutila kakor britko sramoto. Sina beračice ni mogla narediti za gospodarja v mlinu. Drugače seveda je mislil Miha, ki je zidal še ponosnejše gradove po zraku, ko mu je Cenka povedala, da je mati. Ali kakor se žene gorska voda zunaj na mlinska kolesa, tako mu je zadel mrzel curek srce, ko mu je Cenka povedala, da vzame v štirinajstih dnevih bogatega kmetovega Pepeta. Objela ga je in poljubila tako nežno, kakor prej. Rekla mu je, da mora vedno ostati v mlinu, da je njeno srce vedno in večno njegovo in da bode imela vedno kako uro prosto zanj. Dasiravno Miha ni bil svetnik, vendar se je iztrgal iz njenega objema in se je čvrsto namenil, da zapusti mlin, čim le dobi kje drugje dela. Odslej se je izogibal njene izbe in slab je bil le še, ako mu je Cenka sama prinesla mošt za južino. Dalje prih.

od liberalne stranke pričakovati nič več, kakor od klerikalne in ker je v politiki težko, težko popravljiva napaka, obešali se na frak propadajoči kliki. Učitelji naj bi vendar odprli uči, pa pogledali v bodočnost, da bi izpoznali, čegava je. In v stranki bodočnosti bi morali poiskati tudi zase prostora, tako bi si zagotovili bodočnost.

III. velika mednarodna maškarada, ki jo letos priredi ljubljanska krajna skupina strokovne zveze tobačnih delavk in delavcev avstrijskih, se vrši jutri v soboto, dne 17. februarja v prostorih starega strelišča. Razne šaljive predmete se bode dobilo na večer veselice na starem strelišču po nizkih cenah. Vstopnice se dobi tudi v upravnistvu «Rdečega Prapora» v Židovskih ulicah št. 5, I nadstropje.

Socialni pregled.

Trboveljska stavka.

Konec.

Pred vsem konstatiramo, da so trboveljsko-hrastniški rudarji pri tej priložnosti pokazali disciplino, ki je vredna občudovanja.

Šestnajst dni so stali delavci v boju in ko so ga začeli, je bilo opravičeno upanje, da dosežejo uspeh, ki bode vreden boja. Kajti solidarnost je bila prvi dan čudovita. Ne le socialni demokratje, temveč tudi udje «podpornega društva» v Trbovljah in v Hrastniku so sklenili stavko. Ali kmalu se je pokazalo izdajstvo. Vodstvo trboveljskega podpornega društva je organiziralo kazenje stavke; Leb je začel nabirati podpise rudarjev, ki so pripravljani delati in ko je minil teden, so začeli marširati stavkovski podvarstvom bajonetov v jame. Razume se, da je to poslabšalo situacijo. Družba je dobila pogum, vrgla je 38 delavcev na cesto, odpovedala jim je stanovanje, da ustraši druge in v torek se je moralo konstatirati, da so koncesije, ki jih daje družba, malenkostne, da generalni pardon ne velja za tistih 38, ki so že odpuščeni, a ko se je delavcem predlagalo, da se vendar povrnejo na delo, pa da se pripravijo za bodočnost, je delavstvo mirno, dostojno, brez hrupa, brez očitaj, glasovalo za predloženo resolucijo.

Morda so bili rudarji v zmoti tisto nedeljo, ko so glasovali za štrajk, akoravno so jim zaupniki predlagali, naj poskusijo najprvo svojo srečo pri poravnalnem uradu. Ali danes so pokazali, da so res treznomislec, zavredni delavci, katerih sploh ni mogoče premagati. Na današnjem shodu so pokazali, da so vedeli, kaj je boj, ko so ga začeli. Ne kadar začne štrajk, temveč kadar konča, se kaže prava vrednost delavcev. In danes pravimo: Klobuk z glave pred trboveljskimi rudarji! . . .

O zadnjih dnevih stavke je poročati sledeče:

V petek so se zaupniki odpeljali na Dunaj. Družba je izjavila, da je pripravljena sprejeti jih, da pa odklanja vsako nadaljnjo koncesijo. Zaupniki se niso dali ustrašiti, temveč so vendar začeli pogajanja s centralnim ravnateljem, ki je bil začetkoma jako trd, a je vendar v soboto še izjavil, da bi družba popustila delavcem, ki so v rudniških stanovanjih, stanarino, ki iznaša 3—4 krome na mesec, drugim pa bi dala isti znesek v gotovini. Sodrug Čoba je odgovoril v imenu zaupnikov, da je važnejši od vseh drugih koncesij generalni pardon. Po dolgem pogajanju je centralni direktor obljubil, da ne bode nihče več odpuščen, da pa družba tistim 38 delavcem, ki jim je že odpovedano delo, ne sprejme na noben način nazaj. Utemeljeval je to tako, da tisti delavci niso odpuščeni radi stavke, temveč da jim je pravilno odpovedano in da je ravnateljstvo že davno nameravalo, storiti to. Delekatje so dokazovali, da so med odpuščenimi večinoma taki delavci, ki nimajo ničesar opraviti z vod-

stvom stavke; nekateri med njimi so celo delovali, da ne bi bilo prišlo do stavke; tudi štirje delegati rudarske zadruga so med njimi. A centralni direktor je odgovarjal, da je to dokazovanje nepotrebno, ker niso odpuščeni radi stavke; temveč zato, ker so pazniki in uradniki izjavili, da ne delajo z njimi. Intriga je torej postala jasna. Da, na Dunaju so tudi trdili, da so oblasti svetovale, naj se izpodi nekoliko delavcev iz dela. Nemogoče nam je kontrolirati, ali je ta trditev resnična. Ali če je, tedaj je dotična oblast na nadopusten način poteptala objektivnost, ki jo je dolžna varovati v takem boju in v državnem zboru bode treba odločno govoriti o tem.

V soboto torej ni bilo mogoče, doseči sporazum. V nedeljo je dobil trboveljski ravnatelj Tentscher nalogo, da pride na Dunaj, a v ponedeljek se je nadaljevalo obravnavanje. Gospod Tentscher ni bil navzoč pri razpravi; to je vsakakor značilno, kajti lojalnost bi bila zahtevala, da se zaupnikom priložnost, da gledajo ravno njemu v obličje. Ali ni imel g. Teutscher toliko poguma?

V ponedeljek je odšlo v Trbovljah nekaj več delavcev na delo, kakor v nedeljo. To mnogo uspeha so imele stavkokazne intrige iz Lebove tovarne. To pa je bilo odločilno. Kajti, ko so na Dunaju izvedeli, da se je število stavkokazov nekoliko povečalo — čeravno ne znatno — jim je narasel pogum. Centralni direktor je znižal svojo sobotno obljubo in je koncediral samo še eno krono pri stanovanju ter tiste koncesije, ki jih je družba naredila že ob začetku stavke, pa jih je pozneje deloma preklicala. O vsprejetju odpuščenih 38 delavcev ni hotel slišati ničesar. Ravnatelj Teutscher je celo zahteval, naj se odpusti še 50 drugih delavcev in je prinesel že njih imenik seboj. A centralni ravnatelj je obljubil, da tega ne stori, ker se je v soboto zavezal, da ne bode odpovedano nikomur več.

Zaupniki so se enkrat ponudili kompromis; zavezali so se, uplivati na delavce, da se odpovedo tudi tisti kroni, ako sprejme družba rudarje, katerim je odpovedala. A ravno tega ni hotelo centralno ravnateljstvo na noben način.

Jasno je torej to: 1. Da je 38 delavcem odpovedano delo, tega so po izjavah centralnega ravnateljstva krivi pazniki in uradniki.

2. Da se ni doseglo več, so krivi tisti, ki so fabricirali stavkokaze. Kajti od sobote do ponedeljka je znižala družba svoje koncesije od 3—4 kron na eno krono.

Delegatje so se odpeljali z Dunaja z izjavo, da prepuste odločitev rudarjem samim.

Danes dopoldne je bila seja zastopnikov. Najprvo so poročali delegatje. Zaupniki so se tedaj posvetovali, kaj naj se priporoči delavstvu. Konstatiralo se je, da položaj pač ni obupen; kajti v celem revirju ni bilo več kakor 10 odstotkov stavkokazov, kar ni mnogo. Unija rudarjev je naznanila, da prizna stavko; za organiziranje rudarje bi bila torej zagotovljena podpora. Ali konstatirati je bilo treba tudi, da bi bil boj jako dolgotrajen, ako bi se hotelo nadaljevati stavko. Po poročilu zagorskih rudarjev, bi bili ondodni delavci pripravljene, stopiti v stavko; ali v Labinju, kjer je bila dispozicija enaka med delavci, so razmere sedaj take, da družba ne bi čutila hudih bolečin od ondodne stavke. Razprave na Dunaju so pokazale, da bi bile neizogibne daljnje žrtve, ako bi se nadaljevalo stavko. Navzočnost velike množice orožnikov in vojaštva je breme za Trbovlje. Uvaževaje vse te razmere, so zaupniki sklenili, priporočiti delavcem, naj sprejmejo malenkostne koncesije pa naj se povrnejo na delo, obenem pa naj se organizacija obrne do socialnodemokratskih poslancev, da posredujejo primernim potom pri poljedelskem ministristvu, da se ovrže odpoved 38 delavcem.

Popoldan ob 3. uri je bil na Lesjakovem vrtu shod. Udeležba je bila ogromna. Tudi Hrastničani so prikorakali na shod.

Sodr. Linhart je poročal o obravnavah na Dunaju. Potem je sodrug E. Kristan pojasnil situacijo, ter je predložil sledečo resolucijo:

Dne 6. svečana 1906 v Trbovljah zborujoči rudarski shod sklene po poročilu svojih zastopnikov, ki so obravnavali s trboveljsko premogokopno družbo na Dunaju, sledeče:

Rudarji v Trbovljah, Hrastniku in na Ojstrem skenejo sprejeti delo dne 7. svečana na podlagi koncesij, ki jih je obljubila družba zastopnikom rudarjev, namreč:

1. Koncesije, ki jih je družba dovolila v svojem odgovoru z dne 20. januarja t. l.

2. Znižanje stanarine za 1 krono na mesec, odnosno izplačanje tega zneska tistim rudarjem, ki nimajo rudniškega stanovanja.

Shod izjavlja, da smatra pač te koncesije za nezadostno, da pa v sedanjih razmerah ne smatra za primerno, nadaljevati stavko, temveč izjavljajo rudarji, da si pridržijo obnovev svojih opravičenih zahtev za poznejši čas. Obenem poziva shod trboveljske rudarje, da se pripravijo za bodočnost z okrepljenjem organizacije, ki je edino sredstvo delavcev v neizogibnem boju za zboljšanje svojih razmer. Obenem sklene shod, obrniti se do socialnodemokratske frakcije v državnem zboru, naj posreduje primernim potom, da poklicane instance intervenirajo pri trboveljski premogokopni družbi, da preklicajo odpust tistih rudarjev, ki jim je bilo odpovedano delo ob času stavke. Shod poziva tudi družbo, naj se v tem oziru ne da zapeljevati do skrajnosti od elementov, ki jih vodi samo osebno in politično sovraštvo proti prizadetim delavcem.

Končno izjavlja shod, da je v interesu družbe same, zboljšati položaj trboveljskih rudarjev in odstraniti kričeče nedostatke, ker je to edina pot, da izginje nezadovoljnost delavstva. Rudarji pa naglašajo, da se bodo borili za svoje pravice slej ko prej nevstrašno ter nalagajo vsakemu posamezniku za dolžnost, z vso odločnostjo delovati za učvrstitev organizacije. Z ogorčenjem pa obsoja shod ravnanje stavkokaznega pazniškega društva, ki je pokazalo, da mu je namen in smoter, delovati proti interesom delavstva v korist kapitalizma.

To resolucijo je shod sprejel z vsemi proti enetnu glasom.

Shod se je izvršil tako mirno, tako dostojno, kakor da se vrši z najnavadnejšim dnevnim redom v času popolnega miru. Danes so trboveljsko-hrastniški rudarji naredili izpit zrelosti z odliko.

* * *

Buržoazno časopisje je poročalo potem o koncu stavke. Seveda po svoje. «Delavci niso dosegli ničesar; poraženi so» — v tem tonu se piše. Ali če se ne oziramo na zares malenkostne materialne pridobitve, moramo vendar reči resnici na ljubo: Rudarji so dosegli nekaj velikega. Njih disciplina se je pokazala v najsvetejši luči; to je prvo in tega tudi ravnateljstvo ne more prezeti. Pokazala se je ta disciplina ob času stavke, ko je sto reči provociralo rudarje, pa so vendar ostali ves čas mirni in niso dali oboroženi sili nobene priložnosti, da rabi puške in bajonete. Na kakšnem glasu je bilo nekdanje to Trbovlje! «Sami pijanci! Razgrajaci! Vsak hip pretep in poboj!» — tako se je govorilo. In kaj je naredilo nekaj let socialnodemokratska organizacija iz teh Trbovelj! Kaj se je vse storilo proti delavcem v tem štrajku, pa vendar je vladal ves čas tako vzoren red, da ga je občudovati. Ali verjame kdo, da se bode moglo s takim delavstvom poslej tako grdo ravnati, kakor se je ravnalo doslej?

In kaj so trboveljski rudarji se pridobili? Izpoznali so svoje sovražnike. Sedaj vedo, koga se morajo varovati in kje morajo najprej narediti red.

«Slovenec» je pa tudi pisal: «Pazniško društvo je zmagalo.» To je beseda, ki jo je treba pribiti. Lažnjiva je seveda v tem smislu;

kajti trboveljski rudarji niso premagani. Pretrgali so boj, ali to ni poraz. Z bojišča niso šli, kakor tepena truma; na delo niso lezli posamezno, proseči milosti; niso se plazili v jame, kakor sive podgane. Ponosno so se vrnili na delo in s povzdignjenimi glavami hodijo lahko po mestu — brez varstva bajonetov.

Ali «Slovenčeve» besede se vendar ne sme pozabiti. Katoliško glasilo jih imenuje premagane in pravi, da je pazniško društvo zmagalo. Dobro: Ako je to zmaga, tedaj vprašamo, komu koristi in komu škoduje? Ako so rudarji premagani, je to njim na škodo, izkoriščevalni družbi na korist. Po lastnem priznanju krščanskega glasila je torej izvrševalo trboveljsko pazniško društvo službo kapitalistične družbe proti svojim lastnim delavskim tevaršem. Efiialto vo službo torej! Rudarji so to vedeli, že ko je g. Lebz začel nabirati podpise stavkokazov. Vedeli so to, ko so lezle prve podgane v jame. Ali sedaj priznava to «Slovenec» in to si bodo rudarji zapomnili.

Saj še ni vseh dni konec. Saj je delavcem dobro znano, da bode treba še mnogo boja do končne zmage. In še z večjo vnemo kakor doslej bodo večvrševali svojo organizacijo, da se pripravijo za bodoče boje, katerim se delavstvo ne izogne. In v svoji organizaciji imajo jamstvo bodoče zmage. Ali tisti, ki so jih v sedanjem boju izdajali, ki pa bodo vendar radi vzeli borno krono, katero so priborili zavedni rudarji, se bodo z žalostjo spominjali tistega dneva, ko je katoliški «Slovenec» dejal, da so oni zmagali nad tovariši, bojujočimi se za pravico. In morda pride tisti dan prej, kakor mislijo izdajaki.

Shodi.

Trbovlje. V nedeljo, dne 11. t. m. je bil na Lesjakovem vrtu dobro obiskan javen shod. Izpregovoril je nekoliko besed Linhart, potem je govoril E. Kristan obširno o organizaciji. Tisti, ki so mislili, da bode prazno govoričenje o zmagi podpornikov ustrašilo trboveljske socialiste, so se grdo zmotili. Ničče v Trbovljah ne misli, da bi bili poraženi, a v resnici bi bili šele tedaj premagani, ako bi izgubili pogum. Tega pa klepetavi nasprotniki ne bodo doživeli. Še z večjo vnemo bodo trboveljski rudarji izpopolnili svojo organizacijo, da povečajo svojo moč.

Hrastnik. V nedeljo, ob 4. uri popoldan je bil tukaj javen shod, na katerem sta govorila sodruga Kristan in Šoln. Govorilo se je o strokovni in o politični organizaciji. Kar je bilo v tem oziru odslej zamujeno, bode kmalu storjeno. Hrastniški rudarji se ne vdajo.

V Sv. Petru na Krasu je bil dne 29. januarja prav dobro obiskan železničarski shod, na katerem je govoril sodrug Kopač. Tukajšni železničarji so v zadnjem času dobro učvrstili svojo organizacijo, posebno delavci iz kurilnice in tudi na reški železnici se organizirajo. Le, kar je višjih, korakajo na Krasu bolj počasi in pa tisti, ki bi radi avanzirali, pa se boje.

Gospodarski pregled.

Nabrežinske delavske zadruga so imele dne 28. januarja občni zbor. Iz poročila je razvidno, da zadruga lepo napreduje, a da so ravno v Nabrežini tla, kjer bi lahko zadržništvo še vse bolj vzcvetelo na korist delavcev, od katerih je pričakovati, da se bodo bolj živahno oprijeli dela za svoje zadruga. Od 20. novembra 1904 do 30. decembra 1905 je bil skupni promet zadrug 73.451.55 K; dohodka so iznašali 37.083.57 K, izdatki pa 36.367.98 K. Prvi sklepi zadrugnih računov bodo po dovršenem občnem zboru 30. junija 1906.

Dopisi.

Velika Pristava pri Sv. Petru. Čuden zakon boče v kratkem na Krasu: Sv. Jožef vzame Marijo za ženo. Dvakrat sta že oklicana in tretjič bode veselo. Naredil pa je to šentmihelski kaplan — slava mu! Tudi tukaj je namreč neka Marijina družba, ki prireja tudi veselice na katoliški podlagi. Tako je bilo v nedeljo popoldan.. Na takih veselicah preoblečejo ljudi kakor na maskaradi, morda zato, ker je predpust. In tako je naredil kaplan fanta iz Velike Pristave za sv. Jožefa, dekletko iz Nadanjega Sela pa za Mater božjo. To pa sta ženin in nevesta in tako bomo imeli pri nas poroko sv. Jožefa z Marijo. Veselo bode, kakor po navadi na svatbah; le da ne bi bilo preveselo. Kaj menite, g. kaplan?

Iz stranke.

Proti uredništvu „Slovenca“ je sodrug Miha Čobal vložil tožbo. Kakor je pri poobzornem listu že stara navada, je tudi ob priliki zadnje stavke v Trbovljah skušal oblatiti razne sodruge, izpodkopati zaupanje delavcev do njih, na ta način povzročiti prepire, napade, neslogo in tako omajati moč delavstva, ki je v času boja najbolj potrebna. Na sodruga Čobala imajo klerikalci že davno piko; vsled njegovega neutrudljivega dela je Zagorje popolnoma izgubljeno za klerikalizem. Najsrdečiji popovski agitatorji niso mogli zatreti socializma v Zagorju in rešiti rimskega mračnija. Vsi misijoni, vsi škofovi obiski so bili zaman; delavstvo v Zagorju je socialno demokratično in stranka je tam utrjena, ker so delavci zavedni. Ako bi pri „Slovenca“ razumeli take reči, bi si prihranili trud, ki ga rabijo, da bi zasejali svoj strup med zagorske rudarje. Ali ker jim je zavednost tuj pojem, mislijo, da bi dosegli svoj namen, ako bi mogli omajati tla pod posameznimi osebami. «Če bi le mogli nakak način podkopati zaupanje do tega Čobala!» si mislijo; «tedaj bi bilo zopet lažje delo v Zagorju». Zato porabijo zlasti vsak čas, ko je ljudstvo nekoliko bolj razburjeno, da zanejesejo svojo nečisto politiko. Ko je izbruhnila stavka v Trbovljah, se jim je zdela priložnost posebno krasna. «Slovenec» jo je takoj porabil pa je pisaril take infamije o sodrugu Čobalu, da bi res lahko oglodal zaupanje, ki ga imajo delavci do njega. Kajti «Slovenec» je «krščanski» list; njegov odgovorni urednik je duhovnik tiste cerkve, ki trdi, da jo je ustanovil Jezus Kristus. Sin nazarenskega mizarja sicer ni učil, ogovarjati in obrekovati ljudi; laž je sicer greh tudi po katoliških naukih. Ali kadar je treba napasti socialnega demokrata, tedaj je tem modernim krščanom vse krščanstvo Hekuba in vsako sredstvo je dobro, ako se more škodovati političnemu nasprotniku. Odgovorni urednik «Slovenca» g. Žitnik je poslanec in imun. Ali izmuznil se vendar ne bode. Praksa državnega zbora pokazuje, da pri žalitvah tudi poslanec ne uide lahko roki pravice. In «Slovenec» ima že toliko na svoji krščanski duši, da je čas, prijeti ga enkrat in potegniti ga na odgovornost. Morda se tako s časom vendar nauči, da je treba premisliti, preden se kaj napiše za javnost.

Sodruga Karla Linhart so oni teden aretovali orožniki v Trbovljah ter so ga izročili deželnemu sodišču v Ljubljani. Nasprotniki so slastno pograbil ta slučaj, ki bi po njih umenju lahko škodoval socialni demokraciji. «Slovenec» je že ob času stavke škodoželjno pisal, da preti Linhartu zapor; «Slov. Narod» čenčari po liberalni segi o «osrečevalcih» ljudstva. Mi pa smo popolnoma mirni. Kajti pred vsem nima aretacija Linharta prav nič opraviti ne s stranko, ne s strokovno organizacijo. Nadalje pa tudi mislimo, kolikor smo poučeni o stvari, da zapor ne bode dolgo trajen. Dolži se baje Linhartu, da je zanetil požar v prodajalnici ljubljanskega konsumnega društva. Kakor nam je znano, ni bil Linhart pri usodi tega društva nič anga-

žiran; neumevno bi bilo torej, kakšen interes naj bi ga bil vodil, da zažge prodajalnico. Takrat, ko je bil — sicer neznanen požar — v konsumnem društvu, je bila pač kakor v vsakem takem slučaju oblastna komisija na licu mesta, a ničesar nismo čuli, da bi bila imela kak sum, da je kdo nalašč povzročil ogenj. Dandanes pač izvedenci kmalu konstatirajo, ali je zakrivil požar slučaj, ali pa zlobna roka. Človek, ki čita časopise in je količkaj zasledoval sodnijske obravnave, mora biti blazen, ako poskuša zanetiti požar, misleč, da se ne bode zasledilo uzroka. Obdolžitev torej pač nima močne podlage. Zdi se nam, da je njen vir iskati, bodisi v kakem nesporazumu, ali pa v želji za maščevanjem. Pa bodi tako ali tako; slučaj ni tako kompliciran, da ne bi bilo upati pojasnila od sodnijske preiskave, ki je menda pač že uvedena Stranke pa sploh ne tangira ta stvar. — V soboto je bila preiskava proti Linhartu ustavljena ter so ga takoj izpustili iz preiskovalnega zapora. Vredno je omeniti, da ga je gnalo v zapor osem orožnikov in policajev! Pač mora biti strah pred socialisti sila velik.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. V soboto je bil zopet novitet: «Mali lord», igrokaz v treh dejanjih; spisal Godgson Burnett, poslovenila M. G. — Kaj pa je tebe treba bilo? Novela na odru. Ena tistih sladkih novel, v katerih postane idealen otrok v kljub intrigam podlih hudolcev grof in bogataš. Nerealistična in — nedramatična reč. «Hosenrolle» malega lorda, ki je mislil, da postane nekoč predsednik Amerike, a niti v sanjah ni pričakoval take nesreče, da postane lord, menda ni zadosten razlog za uprizoritev takih brezpomembnosti. Škoda za čas, škoda za trud. Tukaj se je namreč res opazilo, da so se igralci, ki so imeli zadnji čas dosti studirati, pošteno trudili. Morda tudi to nekoliko pojasnjuje, da nekatere druge predstave, ki so se nam zdele pa bolj važne, niso bile tako dobre. Sestava repertoarja je pri nas pač čudna. Dolge tedne nič, potem pa kar novitet za novitetom. Ni čudna, ako tedaj ravno take stvari niso gladke, ki bi želeli, da se jim posveti največ zanimanja. «Mali lord», ki ga prav nič ne bi pogrešali, ako ne bi bil prišel nikoli na naš oder, je bil prav dobro insceniran in igralci bi to pot lahko hvahli kar po vrsti. Žal, da tudi z najboljšo vprizoritvijo in igro ni mogoče iz izmišljene pripovedi za višjo deklisko šolo narediti drame. Je že res, da so igrali Burnettovo plitko gracioznost tudi na Dunaju; ali Dunaj danes ni več vzor za gledališča. Tudi tam je treba izbirati. Reči se pa tudi ne more, da ni boljših modernih dramatičnih stvari, kakor so male Dorrit, pa mali lordi. — Igralce bi lahko kar prepisali z gledališkega listka. Gospodična Spurma je bila jako dobra ljubeča, na eni strani jokavo nežna, na drugi nesebično hrabra mati; gosp. Krejsova pa jako simpatičen njujorski poba in posili-lord. Gospa Danilova je imela ulogo zoprne pustolovke, na kateri ni nič intresantnega; naredila je iz svoje vloge, kar se je pač dalo. Tudi gospodična Kočvarjeva je bila prav simpatična v svojih hlačicah; morda bi bilo dobro, da si ji posveti nekaj več pozornosti, kakor opažamo. Gospod Dobrovolny je igral starega bolnega in trdosrčnega lorda — jako znana figura! — ki je proti svoji volji naenkrat dobrodušen. Tudi on je storil, kolikor je le avtor dovolil. Elegantly je nastopil g. Dragutinović kot odvetnik. Gospoda Danilo in Verovšek sta imela prebdesti ulogi; beda lahko zelo potlačiti človeka, ali v take prikazni, kakor je ta najemnik na grofovi pristavi, ne verujemo; in ameriški trgovci tudi niso tako neumni, kakor jih slika Burnett. Pisateljevim zahtevam sta oba igralca zadostila, za njegove grehe pa nista odgovorna. — Vsebinsko «igrokaza» pripovedovati ni vredno. —an.

Najnovejše vesti.

Dunaj, 14. svečana. Včerajšnja seja državnega zbora je bila popolnoma izpolnjena z dvema nujnimi predlogi. Poslanec Pitacco (Italijan) je podal prvega glede znane vladne naredbe, s katero so tržaški občini odvzeti posli prenešenega delokroga. Vodja ministristva za notranje zadeve je kratko odgovarjal, da je bila naredba z avstrijskega stališča potrebna. Potem je govorilo še nekaj govornikov. Predlog je bil odklonjen z vsemi proti 22 glasovom. Poslanec Stein (Vsenemec) je tedaj utemeljeval svoj nujni predlog glede razrešenja vojaške skupnosti avstro-ogrške. Debata je bila burna. Stein je utemeljeval svoj predlog s tem, da je zmerjel vse stranke. Berger je provociral popolnoma neutemeljen konflikt s podpredsednikom Žačkom; grof Sternberg je psoval še bolj robato, kakor ponavadi; napadal je cesarja osebno na tak način, da bi moral razburiti najradikalnejšega republikanca. Zasel je celo tako daleč, da je očital cesarju njegovo starost in je skoro neprikrito izrazil željo, da bi se vladar kmalu umaknil iz sveta. Predsednik ga je klical na red. Ministrski predsednik je ogorčeno protestiral proti Sternbergovemu tonu in je potem dejal, da so Vsenemci podali svoj nujni predlog le zato, da bi naredili nove zapreke volilni reformi. Sedaj so zopet Vsenemci burno protestirali in so celo trdili, da so pristasi splošne volilne pravice. Grof Gautsch je izjavil, da se ne da ustrasiti z nobenim sredstvom, temveč predloži na vsak način osnovo volilne reforme. — Steinov predlog je bil s 117 proti 25 glasovom odklonjen.

Danes se je zopet razpravljalo o nujnem predlogu Vsenemcev. Stein je zahteval, naj ministrski predsednik predloži zakon, ki dovoli vladi sredstva za doneske k avstro-ogrskim skupnim izdatkom, ali pa naj demisionira. Baron Gautsch je odgovarjal, da poda tak zakonski načrt, kakor je obljubil že 28. novembra, da pa sedaj noče zavlačiti volilne reforme. Vsenemci, zlasti Berger in Stein so zopet silno bučali; Stein je zmerjal Gautscha s šuftom. Steinov predlog je bil odklonjen.

Dunaj. Vlada predloži načrt volilne reforme v pondeljek, dne 19. t. m. v parlamentu. Osnovo bodeta obširno utemeljevala ministrski predsednik baron Gautsch in minister za notranje zadeve grof Bylandt-Rheidt.

Budimpešta, 14. svečana. Ministrski predsednik baron Fejervary je bil včeraj popoldan poldrugo uro pri vladarju na avdienci in ostane na Dunaju.

V dobro poučenih krogih se zatrjuje, da bode ogrski državni zbor razpuščen tisti dan, ko predloži avstrijska vlada parlamentu volilno reformo, toraj v pondeljek 19. t. m.

Atene, 14. svečana. Predvčerajšnja seja zbornice je trajala do 2. ure zjutraj. Na dnevnem redu je bilo tretje čitanje zakona, ki izključuje vojaške osebe iz parlamenta. (Sedaj se na Grškem lahko voli tudi vojake v zbornico; nekateri aktivni časniki so poslanci.) Vojaki so energično obstruirali, da bi preprečili ta zakon. Končno je vstal ministrski predsednik Theotokis in je zahteval z ozirom na sredstva, ki jih rabijo vojaki, hoteti preprečiti večino o izvedbi njegovega programa, naj se zaključijo sejo. Večina je glasno odobraval in je zahtevala, naj se razpusti zbornica. Ministrski predsednik bode od vladarja zahteval dovoljenje za razpustitev parlamenta, ker mu ni mogoče vladati s sedanjo zbornico. Ako bi vladar odklonil to zahtevo, hoče Teotokis demisionirati.

Pariz, 14. svečana. Včeraj je zbornica nadaljevala razpravo o zakonu glede starostnega zavarovanja delavcev in je sprejela določbo, da velja zakon tudi za poljedelske delavce.

Raznoterosti.

Velika nesreča v cerkvi. V peti k. 2. t. m., se je zgodila v cerkvi v starem Lerchenfeldu na Dunaju grozna nesreča. Popoldan od 4. uri je bila tam pridiga za otroke. Duhovniki so razdali tiskana vabila in kateheti ter nune so pripeljale veliko množico otrok. Pridiga je bila taka, da je silno delovala na živce poslušalcev in mnogo otrok je že želelo, da bi kmalu prišli iz mračne cerkve na prosto. Ravno, ko so ljudje poklekovali za blago lov, se je zgrudilo devetnajstletno dekle, ki je klečalo blizu oltarja, na tla in začel jo je lomiti krč. Ljudstvo se je ustrašilo. Nastala je silna razburjenost. Pomirjevalne besede niso nič zalegle. Slišalo se je vse mogoče kliče: «Besen pes!» «Ogenj!» «Pomoč!» Nekateri so bili kakor v religiozni blaznosti, pa kričali: «Hudič! Satan! Gospod, u-mili se! Ven! Ven!» Vse je začelo tiščati ven. Odprta so bila samo ena vrata, dasiravno ima cerkev pet izhodov. Nastala je grozna stiska, boj za pot, mnogo ljudi je padlo na tla, drugi so jih pohodili. Morali so poklicati reševalno družbo in kmalu se je izvedelo, da je bil en otrok mrtev, štirje otroci so bili na smrt poškodovani, 36 otrok pa je dobilo dosti težke poškodbe. Tako grozno je končala ta pridiga za otroke. Zdi se nam, da bi bil res že čas, da se enkrat pokaže zobe tudi cerkvi. Misijoni za otroke — to je sploh iznajdba, ki je pameten človek ne razume. Da bi otroci razumeli fanatične besede, ki se jih sliši pri takih priložnostih, je nemogoče. Pač pa tisti fanatizem razburja otroške živce in draži njih fantazijo. Kakor se ne pošilja otrok v množicah na druge kraje, kjer je nevarnost, tako jih pametni starši tudi ne bi smeli pošiljati k nevarnim pridigam v nevarne cerkve.

Listnica uredništva.

L. L. Trb.: 1. Kdor hoče izstopiti iz cerkve, mora to utmerno ali pa pisмено naznaniti politični oblasti prve instance. Zupniku ni treba naznanjati tega. To je naloga politične oblasti. Ako je to Vaša lastna volja, Vam duhovnik ne more in ne sme braniti. V naznanilu je treba povedati ime, kje in kdaj ste rojeni, ter kje ste krščeni. Ako nečete vstopiti v dru o cerkev, Vas tudi na to ne more siliti nihče. Preganjati Vas ne sme nihče zaradi izstopa. 2. Seveda; ako hoče tudi žena izstopiti, je treba tudi to naznaniti ravno tako. — **Učitelj na Goriskem:** «Freie Schule» je društvo, stoječe izven strank. Imate prav, da bi bilo kaj takega tudi pri nas potrebno. Ali pa upete, da bi imeli naši liberalci dosti poguma in dosti delavnosti za to? Da služi družba sv. Cirila in Metoda klerikalizmu, smo že sami večkrat naglašali. Za take reči so liberalci gluhi. — **Gorenjec:** Radi Vam verjemo vse, kar pišete, toda anonimni dopi i gredo brez usmiljenja v koš in brez izjeme. — **Epikbet:** Zakaj se jezite? Da lažejo in obrekujejo, kjer morejo, je stara stvar. Ako bi se lahko zanašali na svoje notranjo moč, jim ne bi bilo treba takih sredstev. — **Ant. B.:** Okrajnemu glavarstvu. Tri dni. — **A. B. C. Trbovlje:** Če je res, da podgane prenašajo kugo? To je res. Tudi ako podgana ugrizne, postane lahko nevarno. Da podgana lahko pokvari človeku tek? I, kajpada. Da se jih prav lahko dresira, se je pa pokazalo.

Nepričakovano hitro se je vobče priljubil «Ivana Hoffa kandol kakao», ki se je pričel razpečevati pred nekaj meseci zaradi svojih velikih prednost, ki so v tem, da ima najbujnejši okus in najbujnejšo aromo ter se lahko prebavlja. Od vseh vrst kakao ima kandol kakao najmanj toščice in je zaradi tega najbolj prebaven. Pivci čokolade in kave se ne bodo kesali, ako poizkusijo kandol kakao.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvajanja okusna, zdravlju v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavoje z varstveno znamko župnik Kneipp.

Vabilo

k

rednemu občnemu zboru

občnega konsumnega društva

v Zagorju

ki se vrši

dne 25. svečana t. l. ob 2. uri popoldne
v gostilni g. Antona Jana.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzornišva.
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Poročilo zveznega preglednika.
6. Pristop k velenakupni družbi.
7. Predlogi in interpelacije.

Za nadzorništvo:

Jakob Strajner.

Jakob Zajko.

Hotel, restavracija in kavarna

„BALKAN“

Trst

Podpisana naznanjata, da sta prevzela 21. januarja t. l. zgoraj omenjene prostore.

Poslovanje je popolnoma reorganizirano.

Dvigalo, kopelji, električna razsvetljava, najtočnejša postrežba, izvrstna kuhinja, izbrana vina.

Za mnogobrojni obisk se priporočata

Počkaj & Kögl.

Sodrugji, Delavci, berite in širite svoj list „Rdeči prapor“!

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni delavski hiši.

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni gostilni, kavarni in brivnici, kamor delavci zahajajo.

Naročnina znaša: Za avstro-ogr. kraje: za celo leto K 5.44, za pol leta K 2.72, za četrt leta K 1.36. — Za Nemčijo: za celo leto K 5.96, za pol leta K 2.98, za četrt leta K 1.49. — Za Ameriko: za celo leto K 7.28.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

V Ljubljani je v sledečih tobakarnah «Rdeči prapor» naprodaj:

Blaž, Dunajska cesta.
Franzot, državni kolodvor, Sp. Šiška.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Kušer, Sv. Petra cesta.
Pichler, Kongresni trg 3.
Svatek, Glavni trg.
Sešark, Šelenburgove ulice.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Weiser, Jurčičev trg.
Gostilna Traun, Glince pri Viču.

V Trstu:

Lavrenčič, Piazza Caserma.

V Gorici:

Krebelj Peter, Kapucinske ulice 1.

Na Reki:

Ricardo Camera, Corso 16.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni y Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago «Rdeči Prapor», «Arbeiter-Zeitung» in «Laboratore».